

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Servitutibus Prædialibus, Usufructu, & utroque Retractu, Pars II. de Emphyteusi, Pars III. de Locatione & Conductione

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. XXXI. Urbevetana decursus Aquarum. An Dominus fundi, in quo aqua nascitur, possit illam pro suo libito divertere in præjudicium viciniorum, & quid in præjudicium usus publici.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74102](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74102)

URBEVETANA

DECURSUS AQVARVM

PRO

BALDO ALBERTO

CVM

MONIALIBUS SANCTI PETRI,
ET ALIIS.

Casus terminatus per A. C. in possessorio pro Mo-
nialibus.

An Dominus fundi, in quo aqua nascitur,
possit illam pro suo libito divertere in
præjudicium vicinorum, & quid in præ-
judicium usus publici,

SVM MARIVM.

- 1 **F** Alti series.
- 2 Dominus aquæ potest quancumque eam
divertere a cursu consueto si est jure facultatis,
secus si jure servitutis.
- 3 Quando dicatur jure servitutis.
- 4 Quid concurrere debeat, ut opus manufactum
inducat probationem servitutis.
- 5 Principalis conclusio de diversione aquæ fluentis,
jure facultatis limitatur ubi præjudicatur etiam
usui publico.
- 6 Examinatur veritas dicte limitationis.
- 7 In possessorio quoties possessio est longa, vel cadit du-
bium, an in rebus aliqua limitatio, discernendum
videtur contra volentem divertere & innovare.

DISC. XXXI.

CUM aqua oriens in prædio Alberti fueret
in viam publicam eidem prædio adiacen-
tem, in quodam limite intermedio inter
viam & prædium, incertum est ejus opera, con-
structum fuit quoddam fontanile, ex quo dicte a-
quæ usua habebant, tam coloni & animalia præ-
diorum vicinorum, quam ceteri per viam trans-
euntes; Volente autem Alberto aquam prædictam
ex ipso originario fonte in aliû usum sibi aliquali-
ter proficuum divertere, seque opponentibus vicinis.

Ex Alberti parte requisitus dicebam, hujus-
modi controversiam, modicam vel nullam hodie
habere juris questionem, totamque esse facti, &
applicationis, spectando, scilicet, an decursus fue-
rit jure facultatis vel jure servitutis; Si enim esset
juxta primam partem, receptissima propositio est,
Dominum aquæ posse illam quancumque pro
libito divertere, etiamsi per mille annos & ultra ita
effluerit, quia in facultatis non intrat præscrip-
tio, neque temporis lapsus aliquid operatur, ut
ultra generalia in his terminis specialibus cursus
aquæ post antiquiores ab eis allegatos firmant *Thef.*
dec. 245. de Marin. resol. quotid. lib. 1. Rot. dec.
425. num. 3. cum seqq. par. 4. rec. tom. 2. in Me-
levitana decursus aquarum 28. Junij 1651. coram
Rois inter suas decis. 460. & in eadem latus, ac
magis ex professo 31. Januarii 1656. coram Meltio &
admittitur apud Civiac. controu. 310. Altograd.
Cardin. de Luca de Servitutibus.

conf. 97. vol. 2. Apud quos firmatur etiam ca-
sus controversus, ubi nempe cursus aquæ in præ-
dia inferiora seu alium locum eorum usui adapta-
tum, esset jure servitutis; quæ in proposito con-
stituitur, vel ex conventionem, vel ex ultima volun-
tate, vel ex prævia prohibitionem cû subsequuta lon-
gi temporis acquiescentia, vel demum, quod a-
quæ cursus fuerit per opus manufactum, per quod
excludi dicitur cursus jure naturalis facultatis.

Verum ut hic tertius modus servitutem inducat,
duo copulative concurrere debent, Primò nempe
quod tale opus sit in ipso fundo superiori contra
quem servitus acquisita prærenditur, quia nihil in-
terest aliquid opus manufactum esse in fundis in-
ferioribus pro usu ejusdem aquæ, postquam exivit à
fundo superiori, cui propterea præjudicium exin-
de non resultat. Et secundo, quod dictum opus
manufactum constructum sit non ab ipso Domino
fundi superioris pro ejus usu & commoditate, sed
à Domino fundi inferioris, sive quod ad istius u-
sum principaliter opus ordinatum sit *Cyriac. con-*
trou. 310. num. 159. cum seqq. Rot. dicta dec 425.
num. 15. par. 4. rec. tom. 2. & ceteri superius al-
legari, & habetur in Bononien. aquarum hoc eodem
tit. disc. 25.

Motivabam tamen, mihi non levem inferre
difficultatem circumstantiam fontanilis existentis
in via publica, sive ad illam respondentis, quo-
niam ex aliquorum scribentium intentionem, prædi-
cta regula generaliter verissima, limitationem pat-
tetur, ubi aqua deferviat usui publico, in cujus
præjudicium diverti non potest, ut firmat *Rimi-*
nald. seu Scarlatinus apud ipsum scribens conf. 624
qui magis præcise loquitur, atq; ad idem per alte-
ram partem allegabatur Bornignin. dec. 6. n. 49.
in fine par. 5. & Cancr. par. 3. var. cap. 4. de ser-
vit. num. 241. & 244. quod probari etiã videtur ex
dispositione text. in l. diligenter 9. C. de aqueduct. lib.
11. ubi ponderat, an aqua privata facta sit publica.

Adversus hujusmodi limitationem ac auctori-
tates pro ejus comprobatione adductas dicebam,
quod singulas examinando vere non habent fun-
damentum, *textus enim in l. diligenter loquitur,*
ubi ipse fons originarie privatus effectus esset pub-
licus, publicoque usui destinatus, ut ex lectura,
ideoque non percutit casum, in quo fonte rema-
nente privato, aqua ex illo oriens postquam fun-
dum egressa est alicui publico usui paratur; *Caval-*
cannus autem dicta decis. 6. num. 49. plene firmat
regulam ut supra favore Domini aquæ constitutam,
Et licet circa finem referat hanc limitationem al-
legando *Riminald. & Franch. Marc.* ipse tamen
nihil firmat, quinimo potius annuere videtur sibi
limitationem non probari, dum relinquit cogitan-
dum & *Franch. Marc. loco cit.* pariter non percu-
tit casum, quia loquitur solum de aqua, quæ duci-
tur ex publico, & *Cancr.* nihil in proposito fir-
mat, neque suum interponit iudicium, sed tantum
loquitur relative ad *Thefaur. jun. in addit. ad Pa-*
triam dicta dec. 245. qui loquitur ubi ex aquæ diver-
sione impediretur usus molendinorum, seu alias
publica utilitas magnum sentiret damnum, præ-
sertim ubi ageretur de aliquo flumine vel stagno ex
pluribus privatorum aquis ibi decurrentibus effe-
cto navigabili, quodque ex aquarum diversioni-
bus navigatio impediri posset, cum similibus, un-
de damnum publicum esset notabile, ut re-
quiritur ad effectum, ut diverti non valeat, ut
ponderatur per *Rot. in Gerunden. fontis 11.*
Martij 1594. coram Millino, & in Bonon.
molendini

E

molendini 9. Decembr. 1619. coram *Dunozetto* seniore inter suas dec. 231; & in his terminis loquitur etiam *Riminal.* five scribens apud eum, dum *num.* 7. ponderat magnum præjudicium publicæ utilitatis molendinorum, ac etiam principaliter seu fundat in Statuto *Regien.* disponente omnes aquas decurrentes per territorium spectare ad Communitatem sub dispositione Principis. Vnde propterea limitatio remanere videtur destituta auctoritate & ratione, præterquam in casu quo ageretur de præjudicio notabili usui publici, quale in proposito dici non poterat, dum supponebatur quod ob communitatem cuiusdam vicini fluminis, dictum fontanile deferviret solum ad quamdam superabundantem commoditatem duorum vel trium prædiorum adiacentium atque super hoc partes non concordabant in facto, dum per alteram supponebatur aquam fluminis seu fovei adiacentis ex ejus mala qualitate non esse aptam usui hominum vel animalium, ideoque istum fontem remanere necessarium pro usu etiam viatorum.

His itantibus iudex in possessorio, salvis iuribus Domini fundi in petitorio, decrevit isto pendente aquam immutandam non esse à consueto cursu, atque mihi iusta visa est resolutio, quam ab initio; Alberto requirenti motivavi, Tum quia ubi agitur de possessione temporis longissimi illa in hoc summarissimo possessorio etiam in facultativis videtur manutenibilis ob possibilitatem iustificandi titulum & excludendi facultatem in petitorio, accedente etiam præsumptione facultatis exclusivæ, ubi longissima possessio intercedit ex deductis dec. 186. & 180. par. 11. rec. Tum etiam quia negari non potest dictam limitationem esse veram, quoties præjudicium publico usui resultans esset notabile, An autem esset tale necne pendet ex probationibus facti ex quibus potest ita verificari, hæc autem possibilitas sufficit, ut interim concedenda sit manutentio ad statum.

ROMANA

P V T E I

P R O

DUCISSA LATERÆ SABELLA
FARNESIA

C V M

PAULO MACCARANO

Causa disputata coram Camerario, & resoluta pro Ducissa, postea concordata.

De jure hauriendi aquam è puteo existente in domo vicini, An & quando competere dicatur jure servitutis, vel potius jure condominii; Et de possessorio in hac materia competente; Et an & quando una domo divisâ in plures partes seu membra, constituta censeatur servitus in una parte ad favorem alterius, super iuribus & commoditatibus, quæ habebantur in tota domo, quando erat unita.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**acti series.
- 2 In possessorio retinenda non queritur de iustitia vel iniustitia negotij principalis, & quando de eo videatur.
- 3 Existenti in possessione hauriendi aquam danda est manutentio.
- 4 Multo magis ubi est possessio diuturna.
- 5 Possessio temporis considerabilis attenditur etiam ubi jus restitit, vel in materia facultativa.
- 6 De servitute ducendi aquam ex alieno puteo.
- 7 Servitus habens causam discontinuam exigit immemorabile.
- 8 Et quid requiratur ut intret prescriptio ordinaria.
- 9 De puteo communi totæ domui, omnibusque ejus partibus licet divisis sive communi pluribus domibus, & quod inducat consortium.
- 10 An vendita parte domus, & parte retenta, censeatur constituta servitus circa illas servitutes quas prius una pars alteri præstabat.
- 11 In quibus terminis procedat questio de qua numero precedenti.
- 12 Observantia tanquam interpreti est deferendum.

DISC. XXXII.

CUM aliqui de familia Sabellorum private fortunæ, ad radices palatii seu montis Sabelli constituti ex Theatro Pompei domum possidentes, illius partem vendidissent Ducissæ Lateræ, seu ejus patri, partem verò pro se retinuisent, illam diversis personis locando, longævâ observantia annorum 30. & ultra, dedit quod utriusque partis inquilini, mediante quadam porta, quæ semper retinebatur aperta, communem ac promiscuum habuerunt usum putei existentis in parte inventa, qui nuper empta per Paulum Maccaranum; Hic de facto portam prædictam claudendo, hujusmodi usum impedivit inquilinis dictæ partis spectantis ad Ducissam, Vnde propterea introducta lite coram Camerario, suspensioque petitorio, ac restricta petitione ad solum possessorium retinenda, quod vulgò manutentionis dicitur, in isto decretum dictæ Ducissæ favorabile prodijt, cujus tamen iudicij occasione, juxta Curiam sylvam, etiam de petitorio seu meritis negotij principalis actum fuit incidenter, atque ut dicitur pro gustu; Licet enim in hoc summarissimo possessorio queri non soleat de iustitia vel iniustitia, sed attendatur nudum factum possessionis, rejecta ad petitorium exceptione boni juris, quoties istud non probetur incōtinenti omnino certum, & indubitatum per rem iudicatam vel propriâ confessionem, nulla exceptione elidibilem, Nihilominus de eodem bono jure incidenter gustari solet, ad idem possessorium faciliandum, in omni & quacumque materia. Multò verò magis ac rationabiliter de eodem bono jure saltem summarie & pro gustu cognoscendum est in hac subjecta materia, in qua nudum factum possessionis non videtur ita de facili operativum, cum referri valeat ad jus facultativum, seu precarium ac benevolam convenientiam & permissionem; Non habuit autem causa ulteriorem disputationis progressum in petitorio, quoniam quædam honesta concordia illi finem dedit.

Duæ igitur fuerunt istius controversiæ partes seu inspectiones, una scilicet in possessorio altera verò